

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ІНДУСТРІЇ

4.0: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Олександра Васильєва,
студентка ФММ

Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, Київ, Україна
vasulievaoleksandra@gmail.com

Олена Корогодова,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, Київ, Україна
o.korogodova@kpi.ua

Індустрія 3.0 стала поштовхом до формування інформаційного суспільства (ІС), в якому сучасні технології та знання стали ключовими ресурсами розвитку, розширюючи можливості людини для комфортного життя. В умовах 4-ї індустріальної революції, ІС продовжує розвиватися завдяки штучному інтелекту, великим даним та інтернету речей, що сприяє глибокій цифровій трансформації всіх сфер життя. Згідно Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» однією з цілей України є побудова доступного для всіх ІС, орієнтованого на потреби населення, де кожен має змогу вільно здобувати знання, обмінюватися інформацією та безперешкодно володіти нею, а також мати можливість повноцінно реалізуватися, сприяючи власному та суспільному розвитку [1]. Ця мета поступово реалізовувалася через впровадження електронного урядування та цифрових ініціатив, що відображено в основних етапах розвитку ІС в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Хронологія розвитку електронного урядування в Україні, включаючи ключові ініціативи та створення Міністерства цифрової трансформації

Етап	Опис етапу
2002-2005	початок формування концепції електронного урядування. У 2002 році Кабінет Міністрів ухвалює Концепцію формування національної системи електронного документообігу.
2005-2010	програма «Електронна Україна». У 2005 році ухвалено Державну програму інформатизації, яка передбачала розвиток електронного урядування, цифрових послуг та доступу до Інтернету для органів влади.
2011	ухвалення Закону «Про електронні документи та електронний документообіг», який створив правові умови для переходу державних установ на цифрову документацію.
2014-2015	запуск перших електронних сервісів. Після Революції Гідності держава починає активно впроваджувати цифрові послуги, зокрема систему електронних петицій, відкриті дані та перші онлайн-реєстри.
2016	запуск державного порталу iGov для надання адміністративних послуг онлайн
2019	створення Міністерства цифрової трансформації України (Мінцифри). Мета – повний перехід державних послуг у цифровий формат, боротьба з бюрократією.
2020	запуск застосунку та платформи «Дія», який об'єднав цифрові документи (ID-карта, закордонний паспорт, водійське посвідчення) та дозволив отримувати державні послуги онлайн.
2021-2023	масштабне впровадження цифрових послуг, включаючи електронний перепис населення, онлайн-реєстрацію бізнесу, електронний лікарняний та цифровий підпис у «Дії».
2024	подальший розвиток цифрових сервісів, інтеграція технологій штучного інтелекту,

-2025	розширення міжнародного визнання цифрових документів.
-------	---

**) розроблено авторами*

Пріоритетними сферами ІС являються галузі культури, освіти, науки, охорони здоров'я, оскільки розвиток людини, набуття нею корисних знань, її фізичне та моральне благополуччя є базою формування здорового суспільства та досягнення суспільного прогресу. ІС в Україні спирається на сучасну та добре розвинену телекомунікаційну інфраструктуру, яка включає створення та вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і мереж для забезпечення швидкого і ефективного обміну даними та інформацією між громадянами, організаціями та урядом [2, с. 2].

Активна робота України над основними напрямками розвитку ІС (табл. 2) свідчить про усвідомлення важливості сприяння розвитку ІКТ, які покращують якість життя населення та призводять до позитивних змін у різних сферах [3, с. 2]. Розробка та впровадження додатку «Дія» є прикладом використання інноваційних підходів та технологій для сприяння формування та розвитку ІС в Україні, адже даний застосунок надає безперешкодний доступ до необхідних документів та сервісів у будь-який час доби.

Таблиця 2

Основні напрями розвитку інформаційного суспільства

Напрями національної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні	
Пріоритетність розвитку науки, техніки та інновацій.	Максимальне забезпечення онлайн-комунікації та доступу до цифрових ресурсів по всій території України.
Впровадження законодавства, відповідного до міжнародних стандартів щодо розвитку ІС.	Забезпечення загальнодоступності електронних інформаційних ресурсів.
Підтримка сучасних технологій, які сприятимуть розвитку інформаційної інфраструктури.	Розробка та впровадження механізмів заохочення населення України до користування ІКТ

**) розроблено авторами на основі [1]*

Процес перетворення України на ІС є складним і довготривалим. Для успішного здійснення цього переходу необхідно використовувати набутий світовий досвід у формуванні ІС та в регулюванні національних інформаційних процесів. Використання передових практик та рішень, які вже показали свою результативність в інших країнах, допоможе пришвидшити процес адаптації до наших умов, враховуючи менталітет українського народу та поточний стан економіки.

Формування ІС в Україні пов'язане не лише з новими можливостями. Основними перешкодами є: 1) зростання обсягів інформації, а недостатній контроль і захист можуть спричинити її витік та незаконне використання; 2) характерною рисою ІС є розповсюдження заборонених матеріалів, що можуть сприяти нанесенню суспільної шкоди, а також порушенню прав інтелектуальної власності; 3) все більших обертів набирає загроза онлайн-шахрайства для користувачів мережі Інтернет і платформ та застосунків для комунікації тощо [3, с. 3]; 4) зниження соціалізації людини, оскільки економія часу є в пріоритеті серед населення молодого віку.

Станом на сьогодні ІС проявляється у всіх аспектах життя. Впровадження сучасних ІКТ у комерційному секторі привело до змін у електронному бізнесі, а в державному – до появи електронного урядування. В Україні розвиток е-урядування тільки набирає обертів, починаючи від появи застосунку «Дія», проте у розвинених країнах така практика стала звичним способом взаємодії громадян і бізнесу з владою. В Україні завдання виконавчих органів влади та місцевого самоврядування у галузі ІС регулюються низкою нормативно-правових актів, прийнятих Верховною Радою, Президентом та Кабінетом Міністрів України. Ці акти визначають використання сучасних ІКТ та впровадження е-урядування як пріоритетні напрямки державної політики.

Таблиця 3

Характеристика основних аспектів розвитку інформаційного суспільства

Аспекти розвитку ІС	Характеристика
Підходи країн	Різні країни користуються власними підходами щодо побудови ІС, зосереджуючись на різних аспектах ролі та функцій державного сектора та використовуючи різні стратегії.
Державні органи влади	Національні та місцеві органи влади організують нові установи та структури, що відповідають за формування і розвиток ІС.
Наддержавні органи	Рада Європи та Європейський Союз вивчають механізми розвитку світового ІС.
Основна вимога ЄС	Основною умовою Європейського Союзу з питань ІС є надання громадянам індивідуальних державних послуг, які відповідають їхнім специфічним потребам.
Електронне урядування	Електронне урядування забезпечує надання державних електронних послуг (е-послуг), доступних всім.
Використання Інтернету	Ключовою складовою успішного впровадження електронного урядування є широкомасштабне використання мережі "Інтернет" для надання послуг та їх доступності.
Індивідуалізація послуг	Надання індивідуальних послуг дозволяє кожному обирати форму та спосіб до їх доступу, що робить цей процес більш орієнтованими на потреби громадян.

**) розроблено авторами на основі [4]*

Електронне урядування відіграє одну з ключових ролей у цифровій трансформації України, оскільки надання можливості отримати державні послуги за допомогою цифрових платформ для взаємодії громадян з державними органами, таких як платформа «Дія», дозволяє значно ефективніше використовувати час громадян, вирішуючи питання онлайн, зокрема реєстрацію бізнесу, отримання документів тощо. Це значно спрощує процеси надання та отримання послуг та підвищує ефективність державного управління. Зазначимо, що розвиток електронної грамотності серед громадян та державних службовців є ключовим фактором ефективного впровадження е-послуг, оскільки без належної підготовки користувачів їхнє запровадження втрачає сенс.

ІКТ в освіті відіграють важливу роль у підготовці населення до життя в ІС. В умовах політичної нестабільності, спричиненої вторгненням росії, багато закладів освіти в Україні змушені продовжувати дистанційну форму навчання, що ставить перед суспільством завдання забезпечення високої якості освіти незалежно від формату. Впровадження сучасних технологій Індустрії 4.0 та методів навчання сприятиме не лише підтримці освітнього процесу, а й прискоренню розвитку ІС в Україні.

Отже, процес формування інформаційного суспільства в Україні в умовах Індустрії 4.0 продовжує динамічно розвиватися, що зумовлено активним впровадженням новітніх технологій, спрямованих на підвищення якості життя населення. Одним із ключових завдань держави є створення умов для вільного доступу громадян до інформації та знань, а також розвиток ІКТ як основи цифрової трансформації. Хоча цей процес є складним і тривалим, він супроводжується значними позитивними зрушеннями. Досвід України у впровадженні цифрових технологій може бути корисним і для європейських країн, які прагнуть підвищити ефективність цифрового управління та забезпечення доступу до інформаційних ресурсів.

Література:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення: 11.02.2025).
2. Політанський В. С. Інформаційне суспільство в Україні: від зародження до сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 42. С. 2. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33280/1/ІНФОРМАЦІЙНЕ%20СУСПІЛЬСТВО%20В%20УКРАЇНІ.pdf> (дата звернення: 11.02.2025).
3. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С. Інформаційне суспільство в Україні: реальність та виклики. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2023. № 1(51). С. 2–3. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17693/1/Shmyhol.pdf> (дата звернення: 12.02.2025).